

śrīḥ

*śrīmate nigamāntamahādeśikāya namaḥ
śrīmān veṅkaṭanāthāryaḥ kavitārkikakesarī |
vedāntācāryavaryo me sannidhattāṃ sadā hr̥di ||*

śrīmadvālmīkīyarāmāyaṇam

|| sundarakāṇḍam ||

caturviṃśaḥ sargaḥ

This document* has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādeśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan of śrīraṅgam

---

*This was typeset using L^AT_EX and the **skt** font.

śrīḥ
śrīsītārāmābhyāṃ namaḥ
śrīmate rāmānujāya namaḥ

॥ *sundarakāṇḍam* ॥
caturviṃśaḥ sargaḥ

*sītayā rākṣasīnāṃ vacaso'naṅgīkaraṇaṃ rākṣasīkarṭṛkaṃ tasyā
bhartsanaṃ ca*

*tataḥ sītāṃ samastāstā rākṣasyo vikṛtānanāḥ |
paruṣaṃ paruṣānarhāmūcustadvākyaṃ apriyam || 5.24.1 ||*

*kiṃ tvamantaḥpure sīte sarvabhūtamanorame |
mahārhaśayanopete na vāsamanumanyase || 5.24.2 ||*

*mānuṣī mānuṣasyaiva bhāryātvaṃ bahu manyase |
pratyāhara mano rāmānnaivam jātu bhaviṣyasi || 5.24.3 ||*

*trailokyavasubhoktāraṃ rāvaṇaṃ rākṣaseśvaram |
bhartāramupasaṅgamyā viharasva yathāsukham || 5.24.4 ||*

*mānuṣī mānuṣaṃ taṃ tu rāmamicchasi śobhane |
rājyād bhraṣṭamasiddhārthaṃ viklavantamanindite || 5.24.5 ||*

*rākṣasīnāṃ vacaḥ śrutvā sītā padmanibhekṣaṇā |
netrābhyāmaśrupūrṇābhyāmidam vacanamabravit || 5.24.6 ||*

*yadidam lokavidviṣṭamudāharata saṅgatāḥ |
naitanmanasi vākyaṃ me kilbiṣaṃ pratitiṣṭhati || 5.24.7 ||*

*na mānuṣī rākṣasasya bhāryā bhavitumarhati |
kāmaṃ khādata māṃ sarvā na kariṣyāmi vo vacaḥ || 5.24.8 ||*

dīno vā rājyahīno vā yo me bhartā sa me guruḥ |
taṃ nityamanuraktāsmi yathā sūryaṃ suvarcalā || 5.24.9 ||

yathā śacī mahābhāgā śakraṃ samupatiṣṭhati |
arundhatī vasiṣṭhaṃ ca rohiṇī śāsinaṃ yathā || 5.24.10 ||

lopāmudrā yathāgastyam sukanyā cyavanaṃ yathā |
sāvitrī satyavantaṃ ca kapilaṃ śrīmatī yathā || 5.24.11 ||

saudāsaṃ madayantīva keśinī sagaraṃ yathā |
naiśadhaṃ damayantīva bhaimī patimanuvratā || 5.24.12 ||

tathāhamikṣvākuvaraṃ rāmaṃ patimanuvratā |
sītāyā vacanaṃ śrutvā rākṣasyaḥ krodhamūrhitāḥ |
bhartsayanti sma paruṣairvākyai rāvaṇacoditāḥ || 5.24.13 ||

avalīnaḥ sa nirvākyo hanumān śiṃśapādrume |
sītāṃ santarjayantīstā rākṣasīraśṛṇot kapiḥ || 5.24.14 ||

tāmabhikramya saṃrabdhā vepamānāṃ samantataḥ |
bhṛśaṃ saṃlilihurdīptān pralambān daśanacchadān || 5.24.15 ||

ūcuśca paramakruddhāḥ pragṛhyāśu paraśvadhān |
neyamarhati bhartāraṃ rāvaṇaṃ rākṣasādhipam || 5.24.16 ||

sā bhartsyamānā bhīmābhī rākṣasībhirvarāṅganā |
sā bāṣpamapamārjantī śiṃśapāṃ tāmupāgamat || 5.24.17 ||

tatastāṃ śiṃśapāṃ sītā rākṣasībhiḥ samāvṛtā |
abhigamya viśālākṣī tasthau śokapariplutā || 5.24.18 ||

tāṃ kṛśāṃ dīnavadanāṃ malināambaravāsiniṃ |
bhartsayāñcakrīre bhīmā rākṣasyastāḥ samantataḥ || 5.24.19 ||

tatastu vinatā nāma rākṣasī bhīmadarśanā |
 abravīt kupitākārā karālā nirṇatodarī || 5.24.20 ||

sīte paryāptametāvad bhartuḥ snehaḥ pradarsītaḥ |
 sarvatrātikṛtaṃ bhadre vyasanāyopakalpate || 5.24.21 ||

parituṣṭāsmi bhadrāṃ te mānuṣaste kṛto vidhiḥ |
 mamāpi tu vacaḥ pathyaṃ bruvantyaḥ kuru maithili || 5.24.22 ||

rāvaṇaṃ bhaja bhartāraṃ bhartāraṃ sarvarakṣasām |
 vikrāntamāpatantaṃ ca sureśamiva vāsavam || 5.24.23 ||

dakṣiṇaṃ tyāgaśīlaṃ ca sarvasya priyavādinam |
 mānuṣaṃ kṛpaṇaṃ rāmaṃ tyaktvā rāvaṇamāśraya || 5.24.24 ||

divyāṅgarāgā vaidehi divyābharaṇabhūṣitā |
 adyaprabhṛti lokānāṃ sarveṣāmīśvarī bhava || 5.24.25 ||

agneḥ svāhā yathā devī śacī vendrasya śobhane |
 kiṃ te rāmeṇa vaidehi kṛpaṇena gatāyuṣā || 5.24.26 ||

etaduktaṃ ca me vākyaṃ yadi tvaṃ na kariṣyasi |
 asmiṃ muhūrte sarvāstvāṃ bhakṣayiṣyāmahe vayam || 5.24.27 ||

anyā tu vikaṭā nāma lambamānapayodharā |
 abravīt kupitā sītāṃ muṣṭimudyamya tarjatī || 5.24.28 ||

bahūnyapriyarūpāṇi vacanāni sudurmate |
 anukrośānmṛdutvācca soḍhāni tava maithili || 5.24.29 ||

na ca naḥ kuruṣe vākyaṃ hitaṃ kālapuraskṛtam |
 ānītāsi samudrasya pāramanyairdurāsadam || 5.24.30 ||

rāvaṇāntaḥpure ghore praviṣṭā cāsi maithili |
 rāvaṇasya gṛhe ruddhā asmābhīstvabhirakṣitā || 5.24.31 ||

na tvāṃ śaktaḥ paritrātumapi sākṣāt purandaraḥ |
kuruṣva hitavādinyā vacanaṃ mama maithili || 5.24.32 ||

alamaśrunipātena tyaja śokamanarthakam |
bhaja prītiṃ prahaṛṣaṃ ca tyajantī nityadainyatām || 5.24.33 ||

sīte rākṣasarājena parikrīḍa yathāsukham |
jānīmahe yathā bhīru strīṇāṃ yauvanamadhravam || 5.24.34 ||

yāvanna te vyatikrāmet tāvat sukhamaṅvāpnuhi |
udyānāni ca ramyāṇi parvatopavanāni ca || 5.24.35 ||

saha rākṣasarājena cara tvāṃ madirekṣaṇe |
strīsahasrāṇi te devi vaśe sthāsyanti sundari || 5.24.36 ||

rāvaṇaṃ bhaja bhartāraṃ bhartāraṃ sarvarakṣasām |
utpātya vā te hṛdayaṃ bhakṣayiṣyāmi maithili || 5.24.37 ||

yadi me vyāhṛtaṃ vākyaṃ na yathāvat kariṣyasi |
tataścaṇḍodarī nāma rākṣasī krūradaśanā || 5.24.38 ||

bhrāmayantī mahacchūlamidaṃ vacanamabravīt |
imāṃ hariṇaśāvākṣiṃ trāsotkampapayodharām || 5.24.39 ||

rāvaṇena hṛtāṃ drṣṭvā daurhṛdo me mahānayam |
yakṛt plīhaṃ mahat kroḍaṃ hṛdayaṃ ca sabandhanam || 5.24.40 ||

gātrāṇyapi tathā śīrṣaṃ khādeyamiti me matiḥ |
tatastu praghasā nāma rākṣasī vākyaṃabravīt || 5.24.41 ||

kaṇṭhamasyā nṛśaṃsāyāḥ pīḍayāmaḥ kimāsyate |
nivedyatām tato rājñe mānuṣī sā mṛteti ha || 5.24.42 ||

nātra kaścana sandehaḥ khādateti sa vakṣyati |
tatastvajāmukhī nāma rākṣasīvākyaṃabravīt || 5.24.43 ||

viśasyemāṃ tataḥ sarvān samān kuruta piṇḍakān |
vibhajāma tataḥ sarvā vivādo me na rocate || 5.24.44 ||

peyamānīyatāṃ kṣipraṃ mālyam ca vividham bahu |
tataḥ śūrpaṇakhā nāma rākṣasī vākyamabravit || 5.24.45 ||

ajāmukhyā yaduktaṃ vai tadeva mama rocate |
surā cānīyatāṃ kṣipraṃ sarvaśokavināśinī || 5.24.46 ||

mānuṣam māṃsamāsvādya nṛtyāmo'tha nikumbhilām |
evam nirbhartsyamānā sā sītā surasutopamā |
rākṣasībhirvirūpābhirdhairyamutsṛjya roditi || 5.24.47 ||

|| ityārṣe śrīmadrāmāyaṇe vālmīkīye ādikāvye
sundarakāṇḍe caturviṃśaḥ sargaḥ ||